

Verkiezingsprogramma SP 2007-2011

Provinciale Statenverkiezingen
Gelderland

1. Inleiding

Gelijkwaardigheid, menselijke waardigheid en solidariteit.

De drie welbekende pijlers van het SP-beleid op alle niveaus. Ook in de aankomende periode maken wij ons weer sterk voor een beleid waarin deze drie speerpunten centraal staan.

En helaas valt er nog veel te verbeteren. Wat dacht u bijvoorbeeld van de problematiek rondom de Jeugdzorg? Of van het feit dat het platteland steeds minder bereikbaar wordt per openbaar vervoer? Ook wanneer u in de stad woont, weet u vast wel een paar voorzieningen te noemen die uit uw wijk zijn verdwenen: de bakker, het buurthuis, de bushalte.

Daartegenover kunnen we heel wat nieuwigheden zetten die we juist liever niet gezien hadden. De SP heeft zich ingespannen om de dijkverlegging bij Lent tegen te houden. De hoogwatergeul bij Veessen leek ons een overbodig project. Aan vele grote en kleine kernen zijn bedrijventerreinen en kantoorpanden als paddestoelen uit de grond geschoten. Veel van die gebouwen staan leeg maar we mogen er niet in wonen al is er overal een tekort aan betaalbare woonruimte. Ondertussen zijn al die halflege bedrijventerreinen een lelijk gezicht en kosten ze handenvol geld.

Wat zien wij wel graag gebeuren?

- **Beleid dat boer, landschap en samenleving op het platteland ten goede komt.**
- **Provinciale ondersteuning voor sociaal beleid in Gelderse steden**
- **De bus weer terug in wijk en dorp.**
- **Meer aandacht voor het milieu.**
- **Goed bestuur, transparant en democratisch gecontroleerd.**

De SP is een partij die altijd al graag duidelijk communiceert. Zo ook in dit verkiezingsprogramma. Onze belangrijkste punten kent u nu alvast. Er staan er nog meer in dit programma. Ook kunt u ons vinden op het internet. Gedurende onze verkiezingscampagne (en daarna) komen we natuurlijk bij u langs in het dorp of de wijk om een luisterend oor te bieden, kennis en ervaring met elkaar te delen en eventuele vragen te beantwoorden.

2. Mobiliteit

Gelderland groeit: de economie trekt aan en steden breiden uit. Aan de andere kant raakt het platteland ontvolkt en zal de vergrijzing vragen om aangepast vervoer voor doelgroepen. Mobiliteitsgroei veroorzaakt ook andere effecten die wij liever niet zien: parkeerdruk, onveiligheid, vervuiling, tweedeling tussen OV- en autogebruikers en spanning in de verdeling van de beschikbare ruimte. Het huidige provinciale beleid wakkert deze negatieve effecten aan door het aanleggen van meer asfalt en het snijden in het streekvervoer. De SP kiest voor een ander mobiliteitsbeleid: eerst het bestaande asfalt beter benutten voordat er nieuw asfalt wordt aangelegd, forse verbetering van het stads- en streekvervoer en goed mobiliteitsmanagement hebben prioriteit.

Kortom: tijd voor een groen en sociaal beleid in plaats van snijden en file rijden!

Openbaar vervoer: beter, sneller en democratischer

De provincie heeft de afgelopen jaren fors in het OV gesneden. Buslijnen zijn gestrekt en rijden langs in plaats van door de dorpen. Reguliere streeklijnen zijn vervangen door buurtbussen waardoor de overheid haar problemen over de schutting van burgers gooit. Marktwerking leidt er toe dat vervoerders hun klanten en het personeel vergeten en alleen maar inspelen op de behoefte van de aanbestedende overheid. Tactieken als prijsdumping en het aanbieden van "innovatieve elementen" leiden amper tot structurele verbetering

De SP wil daarom een ander OV-beleid. Het OV-net wordt versterkt: het Snelnet wordt waar nodig aangepast, de kleine streeklijnen (het Regionet) krijgen structureel meer subsidie zodat het aanbod kan verbeteren. De nadruk ligt altijd op vaste verbindingen tussen dorpen en (in de) steden. Rijksbezuinigingen worden zoveel mogelijk structureel opgevangen. Reizigers krijgen een vervoersgarantie: wie mee wil reizen, komt altijd thuis.

Het Innovatiefonds OV blijft maar alleen structurele vernieuwende oplossingen worden bekostigd. Daarbij staat het belang van de reiziger voorop: goede en snelle doorstroming, scherpe tarieven en verdere verbetering van de haltevoorzieningen hebben de hoogste prioriteit. Inspraak door reizigers wordt gewaarborgd. Gratis openbaar vervoer wordt ingevoerd voor 65-plussers, kinderen tot 18 jaar en gehandicapten. Voor overige reizigers wil de SP meer tariefacties inzetten zoals goedkopere abonnementen, avondretours, Euroretours en de (weekend)dagkaart.

Openbaar Vervoer weer in publieke handen

De SP wijst marktwerking in het openbaar vervoer principieel af. De provincie neemt op termijn de taken op dit gebied terug. Tot die tijd stellen we scherpe eisen aan vervoerders: zij dienen zich voor het verkrijgen van een concessie voor een aantal zaken in te spannen. De voertuigen zijn schoon, emissiearm, comfortabel, toegankelijk en stil. Daarnaast zal er eerlijk afgerekend worden op het al dan niet nakomen van prestatieafspraken. Ook wordt van vervoerders verwacht dat zij zich inspannen op commercieel gebied door het aanbieden van adequate service en informatie. Het OV- personeel wordt niet vergeten; elke vervoerder levert bij een aanbestedingsplan een personeelsplan waarin uiteen wordt gezet hoe het P&O beleid vorm zal krijgen. Er wordt gecontroleerd of de vervoerder deze afspraken nakomt.

Er komt meer aandacht voor betere onderlinge afstemming tussen vervoerders en andere overheden, ook wanneer deze samenwerking de provinciegrenzen overschrijdt. Dit wordt ingeluid met de oprichting van een gezamenlijk OV-bureau Gelderland, door de provincie, gemeenten en KAN.

Stads- en streekvervoer

Stads- en streekvervoer verschillen van elkaar en daarom is er voor elk een eigen aanpak nodig. De gemeenten met een stadsdienst zullen gestimuleerd worden om taken op het gebied van stadsvervoer over te nemen. In andere plaatsen zal serieus gekeken worden naar de verbetering van het lijnennet, te beginnen met de invoering van een stadsbus in kleinere steden zoals Tiel, Culemborg en Wageningen. In dat kader worden vervoerders gestimuleerd om innovatief materieel in te zetten, zoals kleine achtpersoonsbussen met aanhanger.

De provincie stimuleert de overige gemeenten om een inspanning te leveren in de verbetering van het OV, zoals toetsing van de bereikbaarheid per openbaar vervoer in bestemmingsplannen en het nemen van aanvullende maatregelen om wijken en industrieterreinen beter te ontsluiten. De provincie spant zich actief in voor meer bus- en treinhalttes in Gelderland, kleinere kernen moeten immers voor iedereen bereikbaar blijven. Ook daar wonen mensen die voor hun mobiliteit grotendeels afhankelijk zijn van het openbaar vervoer, zoals ouderen en gehandicapten. Bovendien kan lang niet elk gezin zich twee auto's veroorloven: kinderen en hun begeleiders behoren dus ook zeker tot de doelgroep. Het streekvervoer met Duitsland wordt gestimuleerd door het opzetten en instandhouden van lijndiensten richting grensplaatsen in Nordrhein-Westfalen.

Over het spoor

Regiorail KAN voor 2010 opstarten. De provincie gaat zich inspannen om de spoorlijn Nijmegen-Kleef voor 2015 te realiseren. De stoptrein tussen Arnhem en Emmerich keert voor 2010 terug. Er wordt serieus gekeken naar de mogelijkheden voor een nieuwe spoorverbinding over de Rijn bij Kesteren en in samenwerking met de provincie Utrecht naar een herstel van de spoorverbinding (Almere-)Amersfoort-Veenendaal-Nijmegen. Het kwalitatieve en kwantitatieve niveau van de huidige treindiensten in de provincie wordt verbeterd, te beginnen met de aanpak van onbemande stations, verbeteren van sociale veiligheid en aansluitingen met andere OV-vormen. Ter versterking van het vervoer per spoor worden er nieuwe verbindingbogen tussen Nijmegen - Tiel en Arnhem - Apeldoorn gerealiseerd. Het onderhoud van de infrastructuur decentraliseren; van ProRail naar de provincie. De aanleg van nieuwe, kansrijke stations zoals in Hoevelaken voortzetten.

Veerponten

Aandacht voor de veerponten is vereist. De provincie Gelderland zal haar pogingen voor een nationaal verenigingsfonds versterkt doorzetten en zal aandacht besteden aan de stimulering van de dienstverlening door deze bijzondere vorm van openbaar vervoer. Integratie van de veerponten in het OV-net is daarbij een vereiste. Totdat het nationaal verenigingsfonds gerealiseerd is, komt er een reguliere afschrijvingsvoorziening om de vervangingskosten van de veerponten te dekken.

Buurtbus en regiotaxi

De Regiotaxi is een aanvullende vorm van openbaar vervoer. De Regiotaxi vervult een sociale functie voor bepaalde doelgroepen, zoals ouderen en gehandicapten. Een flink aantal ouderen heeft geen rijbewijs (meer) of kan geen auto betalen. Voor hen is goed openbaar vervoer van deur tot deur van groot belang, onder andere voor het in stand houden van hun sociale netwerk.

Reguliere buslijnen kunnen niet worden vervangen door een Regiotaxi - voorziening. Daarom wil de SP zoeken naar een manier waarop de Regiotaxi het OV kan aanvullen in plaats van beconcurreren of vervangen. Zo is er een systeem dat in de Betuwe en de Achterhoek functioneert, waarbij busreizigers een combinatiekaartje met de Regiotaxi kunnen kopen.

De provincie zorgt voor samenwerking tussen gemeenten, goede inspraak door reizigers en personeel en een correcte uitvoering van deze dienstverlening door de vervoerder. Uiteraard zal er zeker ook aandacht zijn voor de arbeidsomstandigheden van het personeel op de Regiotaxi.

Gebruik van de Regiotaxi door overige gebruikersgroepen, zoals vervoer van werknemers van sociale werkplaatsen en vervoer door zorgverzekeraars, wordt gestimuleerd.

Buurtbussen worden alleen gestimuleerd op plaatsen waar momenteel geen reguliere buslijn beschikbaar is. Omzetting van reguliere buslijnen in buurtbussen is een noodmaatregel en biedt geen structurele oplossing. Het huidige buurtbusnet wordt opnieuw bekeken en daar waar mogelijk tijdens de spitsuren aangevuld door reguliere lijndiensten. Nieuwe, succesvolle buurtbuslijnen kunnen op termijn worden omgezet naar reguliere streeklijnen.

Wegen

Het huidige provinciale beleid richt zich vooral op het aanleggen van nieuwe rondwegen en regionale wegen zoals de A15 en N18. Aanleg van nieuwe wegen is niet per definitie een slechte zaak maar het is beter eerst te kijken naar de huidige verkeerssituatie. Door optimalisatie en herinrichting van wegen kan

de aanleg van totaal nieuwe infrastructuur voorkomen worden, zoals bij de Arnhemse Pleijroute. De prioriteit ligt altijd bij de verbetering van de verkeersveiligheid en doorstroming van fiets, streekbus en landbouwvoertuigen. Waar mogelijk wordt de snelheid op provinciale wegen verlaagd. Projecten als Beter Bereikbaar KAN worden doorgezet.

Soms is de huidige situatie te nijpend en is aanleg van nieuwe infrastructuur noodzakelijk. In dat geval moet er voldoende steun aanwezig zijn. Effecten op de gezondheid, het milieu en de verkeerssituatie wegen ook mee. Aanleg van infrastructuur die een forse aanslag op de natuur pleegt wijzen wij af. Als er geen steun is of de steun verbrokken is, wordt de aanleg van de weg heroverwogen.

De huidige verkeersdrukte rond Rhenen legt een te zware druk op de omgeving daarom willen we kijken naar een tweede verkeersbrug tussen de Gelderse vallei en de Betuwe. De doortrekking van de A15 tussen Bommel en Zevenaar en de A73 richting Nijmegen wijzen wij af; er zijn voldoende alternatieven zoals verbreding van de A50 en de A12.

De opwaardering van de N18 wordt serieus overwogen, als eerste kijken wij naar aanpassingen aan het huidige traject waardoor de verkeersveiligheid en doorstroming toeneemt en hinder afneemt. De mening van de betrokken gemeenten en haar inwoners is daarbij van belang. De SP wil allereerst het nulplusalternatief realiseren door ingrepen in de huidige weg zoals ongelijkvloerse kruisingen en snelheidsaanpassingen.

De luchtkwaliteit rondom plaatsen aan een snelweg is slecht. De provincie zet concrete middelen in om de luchtkwaliteit te verbeteren, zoals het stimuleren van het rijden met filters en de bouw van overkappingen over snelwegen. Locaties die daar beslist voor in aanmerking komen zijn de wegen rond Nijmegen Dukenburg en de A12 rond Arnhem. Natuurlijk zal goed gekeken worden naar de praktische uitvoerbaarheid van een dergelijke ingreep.

De SP is voorstander van een landelijk systeem van kilometerbeprijzing. Tolheffing als dekkingsmiddel voor de aanleg van nieuwe wegen zoals de A15 wijzen wij af.

Landbouwverkeer door de bebouwde kom is ongewenst, daarom pleiten wij ervoor om te experimenteren met het openstellen van bestaande rondwegen voor landbouwverkeer.

Ruimte voor de fietser, voetganger en watersporter

Jaarlijks bezoeken veel mensen Gelderland. Terecht, want er zijn veel mogelijkheden tot recreatie per fiets en te voet. Daarnaast reizen veel mensen met de fiets. De provincie zet zich daarom actief in om de voorzieningen voor fietsers en voetgangers te verbeteren. Dit kan door het aanbieden van voldoende fietsenstallingen bij OV -haltes, het participeren in het project OV Fiets bij de grotere NS -stations, grotere knooppunten in het streekvervoer en zorgen voor veilige en goed bewegwijzerde fiets- en wandelpaden. Ontbrekende schakels in het wandel- en fietspadennet op het platteland worden aangelegd, waar mogelijk door realisering van 'recht van overpad', waarbij het land betreden wordt met toestemming van de eigenaar om zodoende de route te kunnen vervolgen. Er wordt werk gemaakt van een netwerk van comfortabele en veilige fietsroutes tussen de grotere steden en dorpen. Daarnaast komt de provincie met een Kadernota Wandelbeleid. De kadernota bevat maatregelen om Gelderland voor wandelaars aantrekkelijker te maken. De Lange Afstandswandelpaden blijven hun beschermde status in het Streekplan houden. Kleine spoorwegovergangen op het platteland worden niet gesloten en voorzieningen rondom wandelpaden, zoals horeca en de "Groene Haltes" van het streekvervoer worden gestimuleerd. Er komt ook aandacht voor watersporters: zij moeten kunnen rekenen op een plezierige beoefening van hun activiteiten. Daarom zullen er voldoende ligplaatsen worden gerealiseerd. Het Investeringsbudget Landelijk Gebied zal mede worden ingezet om dit actieve fiets-, wandel- en vaarbeleid gestalte te geven.

Binnenvaart

De provincie levert een actieve bijdrage tot stimulering van de binnenvaart. Een sterke binnenvaartsector kan tegenwicht bieden aan het toenemende goederenvervoer over de weg. De provincie zorgt voor goede samenwerking tussen de havengemeenten en de toegankelijkheid van de infrastructuur over het water.

Vervoer van gevaarlijke stoffen over lange afstanden wordt zoveel mogelijk naar de binnenvaart verplaatst. Stimuleren van de binnenvaart houdt ook in dat we op zoek gaan naar effectieve sectorvriendelijke maatregelen, zoals aanpassing van motoren en de effectieve afvoer van afvalstromen van schepen, om de milieubelasting door de binnenvaart terug te dringen.

Geen regionale vliegvelden

Uitbreiding van bestaande en de komst van nieuwe vliegvelden in de regio is ongewenst. Voor wie toch wil vliegen is binnen een klein land als Nederland vervoer over spoor naar bijvoorbeeld Schiphol een veel betere optie. Verder is vliegen volgens ons vooral een geschikte manier van personenvervoer over zeer lange afstanden. Goederen zien wij liever vervoerd worden per spoor of over het water. De provincie steekt geen geld in vliegvelden: niet in de uitbreiding van bestaande, en niet in de aanleg van nieuwe.

Wij willen

- **Openbaar vervoer verbeteren en terugbrengen in democratische handen.**
- **Gratis openbaar vervoer voor doelgroepen, goedkoper voor anderen.**
- **Geen doortrekking van de A15 en de A 73.**
- **Goed grensoverschrijdend openbaar vervoer.**
- **Ruim baan voor watersporters, wandelaars en fietsers.**

3. Een leefbaar platteland: landbouw, natuur, voorzieningen en recreatie

Dat de landbouw in Nederland anders moet, daarover bestaat geen discussie. We produceren met zijn allen veel te veel, de prijzen dalen, de mest hoopt zich op. Ook de SP heeft haar eigen visie ontwikkeld op een andere landbouw. Wij willen de landbouw zodanig hervormen dat boer, milieu en landschap en dus ook de burger hiervan profiteren.

Binnenkort krijgt de provincie de beschikking over een eigen budget voor het landelijk gebied: het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Dit moeten we gebruiken voor wezenlijk ander beleid. We willen de landbouw niet langer alleen maar compenseren voor geleden schade. We willen ook en vooral de extra taken die een boer op zich neemt, zoals landschapsbeheer of zorgverlening, gaan stimuleren. Ook willen we geld beschikbaar maken voor de verbetering van voorzieningen op het platteland, het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en het stimuleren van omgevingsvriendelijke vormen van recreatie.

Gelderland kent veel natuur. Daar mogen we trots op zijn. Want natuurbeleving is goed voor ons welbevinden. En de aanwezigheid van natuur is ook een stimulans voor een van de belangrijkste economische ontwikkelingen in de toekomst: de recreatiesector. Tegelijkertijd moeten we oppassen dat de kip met de gouden eieren niet geslacht wordt. Zo dreigt op de Veluwe een te sterke toename van de recreatiedruk, waardoor juist het unieke karakter van het gebied verloren dreigt te gaan: de rust die het veel mensen biedt.

Behoud van het platteland door ontwikkeling

De problematiek op het platteland vertoont aardig wat overeenkomsten met de problemen in de wijk. In de kleinere kernen kampt men eveneens met de verschraling van voorzieningen en toenemende vergrijzing. Echter, doordat kleine kernen door verminderde bereikbaarheid steeds meer geïsoleerd raken, vraagt dit toch om een andere aanpak dan in de stad. De provincie heeft volgens de SP zeker middelen tot haar beschikking om deze problemen op het platteland op een speciaal daarop toegesneden wijze voortvarend aan te pakken.

Als we het platteland willen beschermen tegen stedelijke druk en agrarische leegloop, dan moeten overheden, ondernemers, boeren, maatschappelijke organisaties en burgers zich samen inspannen om de regio's te ontwikkelen tot dynamische en levende regio's. Toerisme en recreatie zijn daarvoor een belangrijk middel. Toerisme is voor ondernemers en boeren immers een extra inkomstenbron en maakt dat mensen het platteland leren kennen en waarderen.

Veel plattelandsbewoners zien zichzelf als passieve ontvangers van beleid dat van bovenaf wordt uitgedacht en opgelegd. Toekomstig beleid moet minder voorschrijven en meer mogelijkheden bieden voor initiatieven van de plattelanders zelf. We willen boeren vaker inschakelen bij natuurbeheer en het makkelijker maken voor agrarische jongeren om het ouderlijk bedrijf over te nemen. Samenwerkingsvormen tussen verschillende groepen plattelandsbewoners, zoals de gebiedscoöperaties, verdienen onze steun.

De provincie moet mogelijkheden scheppen voor de verbrede landbouw. Daarbij kan gedacht worden aan het produceren en aan huis verkopen van streekproducten, verblijfstoerisme, landschapsbeheer, zorg, educatie etc. De provincie stelt daarbij waar nodig duidelijke kaders ter bescherming van natuur en landschap. De limiet op het inkomen uit deze tweede bedrijfstak wordt flexibel gehanteerd.

Beter boeren

De SP is voorstander van een situatiegericht landbouwbeleid: streng waar het moet, soepel waar het kan. Rondom natuurgebieden en vlakbij woonkernen willen wij geen intensieve veehouderij. Voor veehouders die zich in deze zones bevinden dienen ruime regelingen beschikbaar te komen, zowel voor verplaatsing of omschakeling als voor bedrijfsbeëindiging. Ook kassenbouw is volgens ons niet wenselijk in deze zones. Deze activiteit zou geconcentreerd kunnen worden rond het stedelijk gebied. Rondom natuurgebieden willen we de biologische landbouw en het gebruik van emissie -arme landbouwtechnieken actief stimuleren. Verweving van natuurlijke en agrarische functies rondom natuurgebieden is mogelijk een serieus alternatief voor ecologische verbindingzones die in de regio weinig draagvlak hebben. Binnen

delen van de provincie die zich bevinden in minder kwetsbare gebieden, moet de provincie Europese en nationale wetgeving op landbouwgebied zo soepel mogelijk doorvoeren.

Wanneer wij veehouderijbedrijven willen verplaatsen, is het in het belang van zowel boer als burger als de verplaatsing voortvarend kan worden opgepakt wanneer hiertoe eenmaal is besloten. Bestemmingsplannen horen dus de ruimte bieden om dit reconstructiebeleid uit te voeren. Er is tevens behoefte aan een slagvaardige uitvoeringsorganisatie, die zich kenmerkt door betrokkenheid op lokaal en regionaal niveau, en een aanpak van onderaf.

Het dierenleed in de bio-industrie verdient een krachtdadige aanpak. Koeien en kippen horen zo veel mogelijk buiten te lopen. Onnodig gesleep met dieren over de weg moet worden voorkomen. Dier-onvriendelijke praktijken zoals het houden van kistkalveren en het onverdoofd castreren van biggen moeten worden verboden. Het fokken van nertsen voor hun pels past niet in een duurzame, diervriendelijke landbouwsector.

De Europese Unie is bezig de prijssteun aan boeren te vervangen door toeslagen. Deze steun leidt in de praktijk tot productieoverschotten die worden gedumpt op de wereldmarkt. Dit werkt voor beide kanten, Nederland en de Derde Wereld, verkeerd. Liever zien wij dat de toeslagen worden gebruikt voor de sociale- en milieudoelstellingen waarvoor ze bedoeld zijn.

Biologische landbouw is een goede manier van duurzaam omgaan met zowel het landbouwbedrijf als het milieu. Maar het is niet de enige manier. Ook gangbare bedrijven die gericht zijn op een hoge productie kunnen en moeten blijven meedoen. Dat kan door het gebruik van emissie -arme landbouwtechnieken: het verminderen van het gebruik van kunstmest, krachtvoer en chemische gewasbeschermingsmiddelen. Het onderzoek op dat gebied staat niet stil. Er komen steeds meer nieuwe methoden om dezelfde opbrengst te genereren met minder of duurzamere input.

De boomteelt verdient het hier apart genoemd te worden: die verhoogt de aantrekkelijkheid van het landschap en kan wellicht gekoppeld worden met landschapsbeheer in kwetsbare zones. Bedrijfsverbreding (met bij voorbeeld zorgtaken, een camping of een winkel aan huis) is een goede manier om de landbouwsector levensvatbaar te houden en nieuw perspectief te bieden. Ook agrarisch natuurbeheer heeft zich in de praktijk bewezen. Kortom, een ruim beleid voor functieverandering, landschapsbeheer en bedrijfsverbreding binnen de agrarische sector is gewenst. Schaalvergroting kan in gebieden met een overwegend agrarische functie, maar is in veel gevallen geen structurele oplossing voor de problemen in de landbouwsector.

Bij grotere ingrepen in het landelijk gebied die de agrarische sector treffen, pleiten wij voor het invoeren van een Landbouw Effect Rapportage (LERa). Die zorgt ervoor dat de effecten van de ingreep op het functioneren van de landbouw in het betreffende gebied op een objectieve wijze in beeld worden gebracht. Op basis van deze 'LERa' kunnen de overheid en de sector gezamenlijk beleid formuleren om schade aan de landbouwsector te beperken en indien nodig te compenseren. Het doel hiervan is om de landbouw ook na het uitvoeren van de ingreep zo goed mogelijk perspectief te bieden. Een 'LERa' kan aan de orde zijn bij bijvoorbeeld grotere infrastructurele projecten, woningbouwprojecten en de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Uitbreiding en schaalvergroting van de kassenbouw wijzen wij in principe af. De omgeving ondervindt vaak veel last van een glastuinbouwgebied. Kassenbouw belast het milieu door lichthinder en vanwege de toename van het goederenvervoer van en naar het betreffende gebied. Eventueel kan gekeken worden naar het onderbrengen van kassen op of naast bestaande bedrijventerreinen, bij voorkeur op locaties waar gebruik kan worden gemaakt van restwarmte van industrie of elektriciteitscentrale.

De teelt van genetisch gemodificeerde gewassen is voor de SP niet bespreekbaar. De risico's voor gezondheid en milieu zijn onvoldoende bekend. Wij pleiten ervoor dat zoveel mogelijk gemeenten in Gelderland zich tot gentech -vrije zone uitroepen. De provincie geeft als bestuur het goede voorbeeld en voert een gentech -vrij inkoopbeleid.

Gelderland Kampioen

De SP wil met de pakkende kreet 'Gelderland Kampioen' ook gaan werken aan actieve publieksvoorlichting door boeren, handelaars in biologische producten en door de provincie zelf. De SP is een voorstander van productieketens in de biologische en streekgebonden landbouw en streeft naar een groei van deze sector naar 10 à 15 % van het marktaandeel.

We willen dat de mensen bewust kunnen kiezen tussen gangbaar en biologisch voedsel. Dat betekent dat de prijsafweging daarin een geringere rol moet gaan spelen dan nu. Kiezen voor biologisch voedsel is een keuze voor kwaliteit en voor een erkende, alternatieve wijze van omgaan met plant, dier en mens.

Gelderland bevindt zich wat betreft prestaties in de biologische landbouw in de landelijke middenmoot. In 2010 wil de SP de landelijke 10%-norm zo dicht mogelijk benaderen. Over de nieuwe statenperiode 2007-2011 willen wij met boeren, kennisinstututen, coöperaties en bedrijven de handen ineenslaan om Gelderland naar de top van de Nederlandse lijst te brengen. Voor initiatieven op het gebied van biologische landbouw wil de SP meer subsidie. Met name voor het starten van concrete projecten en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek naar nieuwe voeder-, bemesting- en gewasbeschermingmethoden. Alle informatie over biologische landbouw wordt openbaar gemaakt via een Gelders netwerk. Boeren, consumenten en andere geïnteresseerden kunnen dan snel kennis en kunde op dit gebied zoeken en delen.

Omgaan met water

Door de klimaatverandering en het opwarmen van de aarde moet Gelderland meer ruimte gaan vrijmaken voor waterberging. Die ruimte kan in de eerste plaats gevonden worden in de uiterwaarden. Daar is dus geen plaats voor woningbouw. De provincie dient bij het uitvoeren van dit moeilijke beleid goed te luisteren naar bewoners die met alternatieven komen. Prestigeprojecten zoals de hoogwatergeul Veessen-Wapenveld en de dijkverlegging bij Lent hebben veel geld gekost en zijn waarschijnlijk helemaal niet nodig. De omvang van waterbergingsgebieden willen we tot het strikt noodzakelijke beperken. Opvang van overtollig water in het bestaande stelsel van waterlopen heeft de voorkeur. De uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water wordt doorgezet maar de lasten worden eerlijk verdeeld volgens het principe 'de vervuiler betaalt.' Ecologische waarden staan in het waterbeleid voorop.

In ons waterrijke land vormt verdroging een serieuze bedreiging voor de natte natuurgebieden. Door ons uiterst efficiënte drainagesysteem en hoge verbruik van grondwater, daalt namelijk het (grond-)waterpeil. Provincie en waterschappen maken samen werk van een gedegen anti-verdrogingsbeleid. In gebieden in en om de EHS waar natte natuur gewenst is wordt het waterpeil op een daarvoor geschikte hoogte gehouden. Technische maatregelen worden daar waar mogelijk ingezet om de boerenbedrijven die zich bij deze gebieden bevinden, zoveel mogelijk te ontzien. Daar waar het landschap overwegend agrarisch is, wordt het waterpeil aangepast aan de wensen van de landbouw. Daarnaast houdt de provincie het grondwaterverbruik goed in de gaten, en corrigeert excessief verbruik.

Duurzame energie

De Gelderse SP kiest voor meer aandacht voor zonne - en windenergie en energiebesparing. De SP is niet tegen het verstoken van afval maar is voor het zeer streng reglementeren van de uitstoot en hierop streng handhaven. Het stoken van biomassa zien we niet als een duurzame oplossing van alternatieve energie. De komst van een grote afvalverbrander van kippenmest in Apeldoorn is alleen al ongewenst omdat ze indirect bijdraagt aan de instandhouding van de bio-industrie.

Aandacht voor mens en milieu

Bij het afgeven van milieuvergunningen aan bedrijven is er meer aandacht nodig voor de belangen van de bevolking. De SP wil dat er strenger wordt opgetreden tegen vervuilende bedrijven. Gelderland moet meer geld uitgeven aan bodemsanering en het aanpakken van vervuiling van oude stortplaatsen. Dat is goed voor het milieu en de volksgezondheid. Tevens komt er ook extra ruimte vrij voor nieuwe economische ontwikkelingen.

Bij het Rijk willen we aandringen op het stimuleren van veilige verwerkingsmethoden van baggerslib, zoals thermische immobilisatie. De Gelderse SP is tegen de berging van giftig slib in de uiterwaarden. Dit slib kan verwerkt en hergebruikt worden.

Zandwinning mag alleen toegestaan worden als ondubbelzinnig vaststaat dat er een tekort aan zand is, zand dat niet op andere meer duurzame manieren kan worden verkregen. Het project 'Leven in Gelderland' verdient alle steun en willen we uitbreiden. Dit project maakt het iedereen mogelijk om milieugegevens van heel Gelderland op te zoeken via het internet.

De provincie geeft absolute openheid van zaken wanneer het gaat om de aanwezigheid van asbest en andere schadelijke stoffen in de grond, in gebouwen en in wegen. Met name asbest is een groot maatschappelijk probleem. Hoewel nu verboden werd het enkele decennia geleden op grote schaal als isolatiemateriaal gebruikt. Vandaag de dag worden mensen en dieren nog steeds geconfronteerd met de schadelijke gevolgen voor de gezondheid van het grootschalige gebruik van asbest. Om te beginnen worden asbestwegen volledig gesaneerd, ongeacht wie er uiteindelijk voor de kosten opdraait. Daarnaast is de provincie ruimhartig met financiële tegemoetkomingen bij het saneren van gebouwen en stukken grond waarin zich nog asbest bevindt.

Het milieubewustzijn moet weer een plaats krijgen in de samenleving. Gemeenten hebben destijds fors bezuinigd op milieu- en natuureducatie. Dat is jammer, want het is nog steeds een thema dat dringend aandacht behoeft uit alle hoeken van de maatschappij. Iedereen dient zich bewust te zijn van het feit dat menselijke activiteit belastend kan zijn voor het milieu, en ervoor zorg te dragen dat die druk op ons milieu niet nodeloos hoog wordt. De aarde is immers een kwetsbaar systeem, en we hebben er maar één. Milieubewustzijn wordt bij voorkeur aangeleerd op jonge leeftijd. De provincie gaat dan ook de ontstane educatieve hiaten opvullen door gemeenten, het onderwijs en milieu- en natuurorganisaties te stimuleren om weer goede onderwijsvoorzieningen rondom leefomgeving, klimaat en milieu op te zetten.

Klimaat

Klimaatverandering heeft grote negatieve gevolgen, ook voor Gelderland. Denk maar aan de grotere schommelingen in de waterstand van onze rivieren. We merken ook andere negatieve gevolgen van de afhankelijk van fossiele brandstoffen. De prijzen rijzen de pan uit. We worden steeds afhankelijker van de politieke situatie in het buitenland. En de lucht raakt vervuild met fijnstof.

Daarom zetten wij in op een hogere ambitie van het provinciaal klimaat- en energiebeleid, te beginnen met de eigen bedrijfsvoering. De provincie kiest bij voorbeeld zelf voor groene stroom en maakt dat kenbaar aan iedereen.

We stimuleren energiebesparing onder andere door een grotere gebruiksefficiëntie bij bedrijven, in de woningbouw en bij burgers. Bedrijven die op dit punt goed scoren of met innovaties komen worden uitgelicht als goede voorbeelden voor de anderen.

Plannen voor echt duurzame energieopwekking (windenergie ten minste 100 MW, warmte -koudeopslag) verdienen alle steun. Ten minste 10% van het totale energiegebruik in Gelderland komt per 2010 uit deze duurzame energiebronnen.

Landschapsbeleid

De SP pleit voor volledige realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De meeste militaire terreinen die nu vrijkomen liggen in die EHS en moeten daarin volledig worden opgenomen. Provinciaal beleid is er tevens op gericht de huidige versnippering van de EHS snel terug te dringen. Het aanleggen van nieuwe en verder versterken van de bestaande ecologische poorten vormt een belangrijke bijdrage aan de EHS. Dit maakt van de ecologische hoofdstructuur één geheel. Soorten kunnen via de poorten bewegen van het ene grote, aaneengesloten gebied naar het andere. Veel planten- en diersoorten zijn immers niet in staat (spoor-)wegen of grote stukken bebouwing over te steken.

Ieder stedelijk gebied verdient een uitloop naar een groene zone, waarin desgewenst gerecreëerd kan worden. Parken en groene zones in dichtbebouwde gebieden verdienen alle aandacht en steun.

Landbouwstructuurverbetering dient niet alleen het belang van de sector, maar ook een maatschappelijk belang. Een grote huiskavel en een beperkt aantal veldkavels op korte afstand van het bedrijf dragen bij aan een samenhangende structuur van het landschap en leveren een kostenbesparing op voor het bedrijf. Projectmatige kavelruil of herverkaveling op vrijwillige basis moeten de ruimte krijgen. Voldoende

provinciaal budget om projecten ter verbetering van de kavelstructuur te kunnen financieren is daarom gewenst.

Voorzieningen in het landelijk gebied

Het Gelders platteland raakt steeds meer geïsoleerd. Voorzieningen in kleine dorpskernen zijn steeds meer aan het verdwijnen. Ook zijn veel kleine kernen in hoog tempo aan het 'vergrijzen' omdat de jongeren wegtrekken naar de stad; daar zijn meer voorzieningen, meer kansen op werk en daar bevinden zich de hogere opleidingen. Daarom pleit de SP in kernen van 1000 woningen of meer voor het behoud van ten minste: een apotheek, een postkantoor, een filiaal van de bank plus een pin-automaat, een supermarkt en een bushalte. Het behoud van deze voorzieningen is niet alleen goed voor de leefbaarheid van een kleine kern, maar ook voor behoud van werkgelegenheid.

Ouderen en jongeren in de kleine kernen verdienen extra aandacht. Een basisschool moet er altijd zijn, ook als het aantal leerlingen klein is. Voor de ouderen dienen woonzorg -voorzieningen zoals de thuiszorg en tafeltje-dekje ook op het platteland goed geregeld te worden. Dit geldt evenzeer voor voorzieningen met betrekking tot mensen met een beperking. De subsidieregeling Leefbaar Platteland willen we voortzetten en uitbreiden met bovengenoemde thema's.

Voor kernen kleiner dan 1000 woningen zullen we, naast het behoud van zoveel mogelijk voorzieningen, ook kijken naar andere oplossingen. De SP is er voorstander van creatieve oplossingen zoals een 'omni-bus' door de kleine kernen: een bus waarin voorzieningen als een bibliotheek, mobiele apotheek en winkeltje aanwezig zijn. Ook kan men een kleine winkel in het dorpshuis laten runnen door ouderen, leerlingen of mensen met een handicap. Deze ideeën hebben onze voorkeur boven dure nieuwe "Kulturhusen".

Wij willen

- **Boeren betrekken bij landschapsbeheer en bij de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur.**
- **Gelderland Nederlands kampioen maken in de biologische landbouw.**
- **Het dierenleed in de bio-industrie aanpakken.**
- **Water opvangen in het bestaande stelsel van waterlopen.**
- **Geen woningbouw en geen slibstort in de uiterwaarden.**
- **Voortvarende aanpak van bodemsaneringen en de asbestproblematiek.**
- **Voorzieningen in dorpen en kleine kernen zoveel mogelijk behouden en waar nodig terugbrengen.**
- **Educatie op het gebied van leefomgeving, klimaat en milieu**

4. Economie, onderwijs en werkgelegenheid

Innovatie is tegenwoordig het toverwoord voor het economisch beleid geworden. Zowel op landelijk als provinciaal niveau wordt veel aandacht besteed aan economische vernieuwing. De provincie Gelderland steekt daarom veel geld in prestigieuze projecten zoals Food Valley in de Gelderse Vallei en Health Valley in Nijmegen. Voor een structureel economisch beleid is meer nodig dan innovatie. Zo moet er voldoende aandacht zijn voor het onderwijs, voldoende werkgelegenheid en is de maakindustrie nog lang niet verloren. Uiteindelijk draagt Gelderland haar steentje bij aan een sociale en groene economie, met voldoende economische groei die ten dienste staat aan mens, milieu en samenleving.

Beginnen bij jezelf: de provincie als sociale werkgever

Goed economisch beleid begint bij jezelf. Daarom gaat de provincie het juiste voorbeeld geven. Zij spant zich als werkgever in om een goed diversiteitsbeleid te realiseren en een personeelbeleid waarbij inspraak gegarandeerd wordt en arbeidsomstandigheden optimaal zijn. Er worden zoveel mogelijk stageplaatsen en leer -werktrajecten gerealiseerd en reïntegratie wordt naar de capaciteiten van de ambtenaar in kwestie uitgevoerd.

Structureel arbeidsmarktbeleid

De provincie Gelderland voert geen structureel arbeidsmarktbeleid meer. Zonder aandacht voor de menselijke factor in de economie valt gewoon geen goed beleid te voeren, juist daarom keert het structureel arbeidsmarktbeleid weer terug als provinciale taak. In haar rol als schakel tussen gemeenten, Rijk en Europa zal zij zich inzetten voor het creëren en op peil houden van werkgelegenheid. Dit kan bereikt worden door het investeren in vernieuwende projecten waarmee onderwijs en werkgevers bij elkaar aansluiten, zoals het HAN BioCentre, lobbyen bij ondernemingen voor vestiging in Gelderland en het lanceren van een volwaardig 'bureau sociaal-economische ontwikkeling'. Zo'n bureau kan als steun en toeverlaat dienen voor alle partijen die zich bezighouden met de Gelderse economie. Schoolverlaters en lager opgeleiden krijgen de meeste aandacht als het gaat om arbeidsmarktbeleid. Er wordt werk gemaakt van leren op de werkplek en van herplaatsing en –scholing van mensen met een lagere opleiding.

Bedrijventerreinen

In Gelderland wordt veel geïnvesteerd in bedrijventerreinen: 480 hectare wordt aangelegd, 450 hectare grondig opgeknapt. Toch is het zo dat de markt voor bedrijventerreinen zeer conjunctuurgevoelig is; vaak wordt er grond uitgegeven tijdens pieken waarop vervolgens gebouwd wordt tijdens dalen. Daarnaast geven veel gemeenten teveel grond op de korte termijn uit. De realisering van nieuwe bedrijventerreinen moet daarom eerst grondig bekeken worden: revitalisering van oude bedrijventerreinen staat voorop, zeker om kapitaalvernietiging te voorkomen. De provincie neemt de regierol over en gaat centraler de afgifte van bedrijventerreinen reguleren om te voorkomen dat gemeenten elkaar te sterk gaan concurreren. Samenwerking tussen gemeenten, zoals het ISEV-gebied tussen Ede en Veenendaal, wordt actief gestimuleerd. Het huidige beleid rondom parkmanagement (het gebundeld aanbieden van diensten voor gevestigde bedrijven) wordt versterkt doorgezet. Bedrijventerreinen en kantoorpanden zonder potentie worden omgebouwd tot betaalbare huurwoningen voor jongeren en starters.

Innovatie: vernieuwing van de economie en inzetten op kleine en middelgrote ondernemers

De provincie voert een actief en stimulerend innovatiebeleid. De economie is immers gebaat bij voortdurende vernieuwing; nieuwe kennis kan zorgen voor productiviteitsgroei. Die vernieuwing zal zoals gezegd niet verheven worden tot dogma; verbetering van de huidige situatie kan soms al veel opleveren. Voorwaarde voor provinciale steun is dat er sprake is van een meetbaar resultaat en een positief effect op de Gelderse economie, alsmede aandacht voor de sociale en ecologische aspecten.

De uitrol van glasvezelnetwerken wordt voortgezet. De speerpunten Food, Health and Technology worden voortgezet, maar er moet ook evenwicht tussen sectoren zijn. Gedacht kan worden aan de onderkant van de arbeidsmarkt, inzet van het onderwijs, ondersteuning van startende ondernemers en het MKB. Juist deze laatste twee groepen leveren een grote bijdrage aan de samenleving, een bijdrage die vaak niet

gewaardeerd wordt. De provincie kan deze twee groepen ondernemers een steun in de rug verlenen door het verstrekken van micro-kredieten en het opzetten van een Arbofonds; een basisverzekering voor het inkomen en verbetering van de arbeidsomstandigheden. Hiervoor is vaak te weinig geld en kennis beschikbaar is. Daarnaast kan de provincie de vestiging van kleine en middelgrote ondernemers faciliteren door bij gemeenten aan te dringen op een vestigingsbeleid dat concreet rekening houdt met de behoefte van het MKB.

Communicatie over innovatie is erg belangrijk, te beginnen met de ondernemers: de toegevoegde waarde van innovatie voor hun productie moet duidelijk zijn. De SP wil bekijken welke sectoren nog meer betrokken kunnen worden bij het innovatiebeleid, naast de drie huidige sectoren waar de provincie veel middelen aan besteedt. Agrarische bedrijven moeten beter in de gelegenheid worden gesteld en gestimuleerd worden om deel te nemen aan projecten op het gebied van innovatie, markt en keten. Voor bedrijven die genetisch gemodificeerde gewassen produceren is in Gelderland absoluut geen plaats. Zaken als genetische modificatie kunnen op de langere termijn schadelijke gevolgen hebben waarvan de ene helft nog niet bekend is, en waarvan de andere, wel bekende helft ons ook al niet aantrekkelijk voorkomt.

Aandacht voor de maakindustrie

De SP wil een actief beleid voeren rondom de maakindustrie aangezien de economische structuur immers niet alleen op de dienstensector kan berusten. De provincie voert een actief vestigings- en faciliteringsbeleid voor bedrijven. De bewerking en distributie van producten wordt zoveel mogelijk op elkaar afgestemd en waar mogelijk bij elkaar gebracht om verlies van productiviteit en belastende transportstromen te voorkomen.

Recreatie

De provincie zal er tevens op toezien dat ook mensen met een kleine beurs kunnen blijven recreëren op en rond de Veluwe en andere mooie plekken in Gelderland. Veel campings waar deze mensen al tientallen jaren komen worden nu opgeheven, die ontwikkeling willen we stoppen. Natuurlijk dient, zoals in het huidige recreatiebeleid, de natuur zoveel mogelijk te worden ontzien. Dat kan volgens ons zowel op de camping als in de recreatiebungalow. Binnen de ecologische hoofdstructuur is de ombouw van campings naar bungalowparken in de koopsector ongewenst, omdat dit een sluiproute is naar permanent wonen in het buitengebied.

Er moet paal en perk gesteld worden aan de plezierjacht. Alleen in uitzonderlijke gevallen is jacht door deskundige jagers van bijvoorbeeld Staatsbosbeheer toegestaan. Bijvoeren van het wild willen we beperken, dit creëert alleen maar een overschot aan wild dat vervolgens weer afgeschoten wordt.

In het voormalige zendstation Radio Kootwijk is, wat de SP betreft, geen plaats voor grootschalige recreatie.

Onderwijs

Onderwijs is de sleutel tot sociaal-economische en maatschappelijke ontwikkeling. De provincie stimuleert daarom de ontwikkeling van het onderwijs in Gelderland. Dit doet ze door bijdragen te leveren aan innovatieprojecten, te lobbyen en als overlegpartner tussen onderwijsinstellingen, gemeenten, werkgevers en werknemers en de andere overheden. In dat kader zet zij zich in voor de vestiging van een aantal volwaardige HBO -opleidingen in Apeldoorn en een verdere uitbouw van de ROC's in Gelderland. Daarnaast is het zaak dat de provincie meehelpt bij het aanpakken van de schooluitval in het middelbaar (beroeps-)onderwijs, mede gelet op haar taken op het gebied van de jeugdzorg.

Grootschaligheid in het onderwijs (het ontstaan van zgn. 'onderwijsfabrieken') wordt tegengegaan, onderwijsvoorzieningen worden geografisch goed verspreid.

Wij willen

- **Voorbeeldig personeelsbeleid in de provinciale organisatie.**
- **Een actief beleid rondom de maakindustrie.**
- **Betere kansen voor kleine ondernemers.**

- **Provinciale regie bij afgifte en revitalisering van bedrijventerreinen.**
- **Spreiding van goede onderwijsvoorzieningen over de hele provincie.**

5. Leefbare Steden: zorg, welzijn, sport en cultuur

Van de bijna twee miljoen Gelderlanders woont driekwart miljoen in de stad. De Gelderse steden spelen een belangrijke rol voor de omgeving als het gaat om het aanbieden van voorzieningen: schouwburg en daklozenopvang, scholen en winkels. Maar de steden staan onder druk; zij worden geconfronteerd met een toenemende vraag naar woningen, werkgelegenheid en onderwijs, met wijken waar problemen zich ophopen. Armoede is ook in de Gelderse samenleving een toenemend probleem. Er zijn inmiddels talloze voedselbanken ontstaan waarmee mensen gaten proberen te vullen, geslagen door een falend overheidsbeleid. Uitkeringen en minimumlonen die niet met de prijsstijgingen meegroeien brengen mensen die al niet zoveel hadden nog dieper in de schulden. Armoede komt vooral hard aan bij kwetsbare groepen als gehandicapten, chronisch zieken, bijstandsmoeders en kinderen. Armoede betekent voor hen minder kansen op een goede opleiding en dus minder kansen op goed betaald werk. Armoede is er ook onder ouderen met alleen AOW. De oude 'gastarbeiders', die zich hier hebben kromgewerkt, krijgen zelfs nog minder dan een volledige AOW.

Natuurlijk is de meest voor de hand liggende oplossing het verhogen van de AOW en de uitkeringen, iets wat landelijk geregeld moet worden. Dat wil echter niet zeggen dat de provincie niets kan doen. Er zijn talloze mogelijkheden in de komende vier jaar serieus werk te maken van een anti –armoedebeleid: opvang voor daklozen, fondsen voor noodhulp, microkredieten voor starters en doorstarters, gratis openbaar vervoer voor ouderen, gehandicapten en kinderen; gratis toegang tot culturele evenementen, bibliotheken en musea gratis voor hen die het niet zelf kunnen betalen; betaalbare huisvesting, betaalbare zorg, ondersteuning voor vrijwilligers en mantelzorgers.

Stedenbeleid

De provincie steunt grote en kleine steden met speciale subsidieregelingen. De SP vindt dat een goede zaak. Werkgelegenheid in de wijk of stad, goed onderwijs, voorkomen van schooluitval en participatie van wijkbewoners zijn wat ons betreft de thema's waarop de provinciale steun gericht zal worden.

De opvang van dak- en thuislozen blijft problematisch, omdat de onderliggende oorzaken (een falend sociaal vangnet, verharde samenleving) niet samenhangend worden aangepakt. Ook de strijd tegen dakloosheid dient blijvend te worden gevoerd. De provincie moet de steden hierin ruimhartig steunen.

Verkeersmaatregelen en grootschalige prestigeprojecten horen niet thuis in het stedenbeleid. Ook het geld dat wordt gespendeerd aan folders, boottochten en congressen kan beter naar de wijken gaan.

Zorgen voor de jeugd

De Jeugdzorg is een zorgenkind geworden. Veel instellingen bemoeien zich met het wel en wee van onze kinderen. Iemand die met de Jeugdzorg in aanraking komt, ziet al gauw door de bomen het bos niet meer. Voor iedere voorziening is weer een andere instelling, met een eigen procedure, die weer zelf een diagnose moet stellen voordat de voorziening of de dienst daadwerkelijk verleend kan worden. Dat moet anders!

Voor de jeugd komen er in eerste instantie laagdrempelige kindercentra in de wijken. Zij bieden kinderen, jongeren en hun ouders ondersteuning, hulp en zorg. Waar nodig verwijzen ze door naar een regionaal loket (Bureau Jeugdzorg) dat met de nodige bevoegdheden is toegerust om te zorgen dat de geïndiceerde zorg goed en snel geleverd wordt. Van cruciaal belang is goede samenwerking, afstemming en informatie-uitwisseling tussen alle bij de jeugd betrokken instanties. De provincie dient hierop strakke regie te voeren. De wachtlijsten in de jeugdzorg worden weggewerkt. Er is vooral behoefte aan mensen op de werkvloer en niet aan nog meer bestuurslagen. Een reclasseringsambtenaar of gezinsvoogd heeft maximaal 5 jongeren onder zijn hoede.

Veel omgangsregelingen mislukken waardoor kinderen verstoken blijven van contact met hun beide ouders. Daarom pleiten wij voor een omgangshuis in Gelderland waar kinderen hun gescheiden ouders op een veilige, neutrale en kindvriendelijke plek kunnen ontmoeten.

Overal in de provincie wil de SP meer opvangplaatsen voor jongeren die niet thuis kunnen worden geholpen (residentiële zorg). Voor jongeren die er aan toe zijn zal kamertraining worden aangeboden, ook in kleinere plaatsen en op het platteland. Jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken, maar nog behoefte hebben aan begeleiding mogen niet tussen wal en schip vallen.

Pleegouders verdienen net zoveel steun en bevoegdheden als biologische ouders. Zij zijn de mensen met wie het pleegkind dagelijks leeft, en op wie het dan ook moet kunnen rekenen. Ook als zij formeel nog geen bevoegdheid hebben zijn er nu al mogelijkheden om hen te betrekken bij beslissingen en rekening te houden met hun mening en behoeften. De provincie hoort dit te stimuleren.

Voor iedereen die met jeugdzorg te maken heeft is een goede inspraakregeling en participatie van groot belang. Het is de verantwoordelijkheid van de provincie dit goed te organiseren en te bewaken.

Tot slot: voorkomen is altijd beter dan genezen. Daarom zal er veel aandacht nodig zijn voor preventie door de gemeenten, op school en in wijk of dorp. De provincie houdt de gemeenten aan de afspraken die hierover zijn gemaakt. Dit geldt zowel op organisatorisch als op financieel gebied. Wij vinden dat extra inspanning van een gemeente mag worden beloond.

Een ruimhartig asielbeleid

'Wie een schuilplaats zoekt voor oorlog, terreur en vervolging, moet altijd bij ons kunnen aankloppen. Nederland moet pal staan voor een ruimhartig beleid voor (politieke) vluchtelingen en geen gehoor geven aan figuren die roepen dat we 'vol' zijn. Als het moet is er altijd plaats. Alle asielvragers hebben recht op een humane behandeling. Daarbij hoort een gastvrije, fatsoenlijke opvang en snelle duidelijkheid over het verblijfsrecht.'

Helaas is de huidige praktijk in Gelderland nog ver verwijderd van deze tekst uit 'Eerste weg links', het SP actieprogramma 2003-2007. Het landelijke asielbeleid en de uitvoering ervan zijn beschamend. Te veel mensen wachten te lang op beslissingen, teveel mensen vertrekken met onbekende bestemming, teveel mensen worden 'uit de voorzieningen gezet', waarna gemeenten of kerkelijke groepen hen (soms) opvangen in een noodopvang.

De provincie moet zich inspannen de problemen rond asielzoekers en hun kinderen die in de gemeentes spelen mee te helpen dragen. Het beroep dat begeleidende groepen en/of particulieren doen op de provincie, zal ruimhartig gehonoreerd worden.

Daarnaast moet de provincie de landelijke overheid blijven aanspreken op de grote problemen die het landelijke beleid lokaal veroorzaakt.

Diversiteit van de samenleving

Alle mensen die in Gelderland wonen hebben recht op een goed bestaan zonder materiele nood, in veiligheid en zonder discriminatie, onafhankelijk van waar zij zelf of hun ouders geboren zijn. Integratie slaagt alleen als beide kanten meedoen. Omdat dit niet altijd van een leien dakje gaat wil de SP dat de provincie actief steun verleent. De provincie kan als grote werkgever zelf een uitstekend voorbeeld stellen. In het bijzonder door creëren van stageplaatsen voor allochtone jongeren. Daarnaast dient ze in haar hele beleid rekening te houden met de diversiteit van de samenleving en deze gedachte ook actief uitdragen. Dat geldt ook voor de jeugdzorg en alle andere organisaties en instellingen die provinciale subsidies ontvangen; zij worden hierop getoetst en afgerekend.

Veilig leven

Geweld in huis is een publieke zaak. Het gebeurt overal voor en kan iedereen treffen: jong en oud, mannen en vrouwen. De provincie heeft de juiste weg ingeslagen: gemeenten ondersteunen zodat

slachtoffers van huislijk geweld alle mogelijke hulp en opvang krijgen. Dit zien wij graag doorgezet. De daders moeten worden gestraft, maar ook zal hen een weg uit het geweld worden geboden.

Ambulances

De wetgeving rondom de ambulancezorg is in beweging. De burger heeft geen boodschap aan getouwtrek tussen overheden en zorgverzekeraars. Voor zo lang de provincie nog verantwoordelijkheid draagt dient zij er alles aan te doen om elke inwoner van Gelderland bij een spoedgeval binnen de afgesproken tijd een ambulance te garanderen. Hiervoor mogen in het uiterste geval ook provinciale middelen worden ingezet.

Sport en spel

Sport is gezond, brengt mensen bij elkaar, het is spannend en leuk. Alle mensen kunnen in de gelegenheid gesteld worden om te kunnen sporten en spelen. Liefst dicht bij huis, op veilige speel- en sportvelden. Deze plekken komen bij herstructurering en nieuwbouw steeds meer onder druk te staan. De SP pleit daarom voor de invoering van een norm voor speelruimte: minimaal 3% van de wijk. We hebben per slot van rekening ook een norm voor de minimale hoeveelheid ruimte die een kip tot haar beschikking heeft, waarom dan niet ook voor kinderen? De provincie dient dit als eis te stellen bij de beoordeling van bestemmingsplannen.

Sporten op school en zwemlessen mogen niet verdwijnen en daar wat dat al gebeurd is moeten deze voorzieningen zo snel mogelijk terugkomen. Sport is immers van groot belang voor de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Topsporters kunnen een voorbeeld zijn en kinderen stimuleren om zelf te sporten. Daarom zal er ook voor hen aandacht zijn, maar breedtesport vindt de SP het belangrijkste. Geld voor sport gaat daarom vooral naar de lokale sportverenigingen in de buurt en in het dorp.

Een bijzondere groep die onze aandacht verdient bestaat uit gehandicapte (top-)sporters. Om mee te kunnen doen verrichten zij vaak extra inspanningen, soms vanwege letterlijk te hoge drempels, soms omdat zij voor competities verder moeten reizen dan niet-gehandicapte sporters. Het zou de provincie sieren ervoor te zorgen dat deze drempels verlaagd worden.

Cultuur voor iedereen

Cultuur is van groot belang voor de ontwikkeling van ieder mens en de samenleving in zijn geheel. Gebieds- en wijkgericht cultuurbeleid geniet de voorkeur van de SP. Culturele voorzieningen als musea dienen interessant, bereikbaar en betaalbaar zijn. Met name kleinschalige cultuuruitingen mogen niet over het hoofd worden gezien, de plaatselijke fanfare heeft evenveel bestaansrecht als het symfonieorkest. Cultuurgelden mogen niet blijven hangen bij adviesorganen en bemiddelaars maar zo veel mogelijk direct ten goede komen aan de kunstenaars en hun publiek.

Bibliotheken zijn de toegang tot vele vormen van cultuur. Bibliotheekvoorzieningen dienen voldoende gespreid te zijn om optimale toegang mogelijk te maken. Op basisscholen moeten bibliotheek - steunpunten worden ingericht.

Jongeren kunnen kennis kunnen maken met alle vormen van kunst en literatuur door gratis museumdagen en een gratis bibliotheekkaart.

Daarnaast is het belangrijk dat er goedkope oefenruimtes en ateliers zijn voor jongeren die zich verder willen ontwikkelen op het gebied van beeldende kunst en muziek. Omdat de populaire cultuur weinig tot geen bescherming kent van de overheid is zij overgeleverd aan de markt. En dat heeft grote, negatieve, gevolgen voor de diversiteit. Daarom wil de SP dat er meer aandacht komt voor popmuziek binnen het cultuurbeleid van de provincie.

De provincie dient middelen en waarborgen te bieden voor het instandhouden van de kwaliteit van de regionale omroep.

Gelderland heeft een rijke geschiedenis. De provincie dient ervoor te zorgen dat de geschiedenis van allen toegankelijk is voor allen. Dat kan via internet maar ook "in het echt" in de archieven, musea en publicaties. Monumenten zijn getuigen van de geschiedenis; zij moeten behouden worden en ingepast in hun omgeving.

Woningbouw

Woningnood is een serieus en nijpend probleem. Starters komen moeilijk aan een woning en de aankomende vergrijzing vraagt om een andere kijk op wonen. De provincie gaat zich daarom inzetten voor een forse stijging van de woningbouw in stad en platteland. Woningen voor starters, jonge gezinnen en ouderen hebben de meeste prioriteit. 40% van de woningmarkt valt in de sociale huur- en koopsector: huurprijzen tot € 400,- en koopprijzen tot € 180.000,- Er wordt rekening gehouden met de steeds sterker wordende vraag naar combinaties van wonen en zorg. Daarom wordt de bouw van woonzorg -zones met aangepaste en nuttige voorzieningen gestimuleerd.

Schaalvergroting wordt voorkomen. Provincie en gemeenten zetten in op compacte, duidelijk gestructureerde wijken. Waar mogelijk vindt inbreiding plaats. Ter voorkoming van grondspeculatie worden gemeenten gestimuleerd om een voorkeursrecht op gronden te vestigen.

De steun van de omgeving voor woningbouw is essentieel. Daarom worden bouwplannen uitgerust met de buurttoets, waarin eisen en wensen van de huidige wijkbewoners worden meegenomen.

Wij willen

- **Provinciale ondersteuning voor sociaal beleid in Gelderse steden.**
- **Actieve steun aan een goede samenleving van autochtone en allochtone Gelderlanders.**
- **Meer zorg in de jeugdzorg en minder bureaucratie.**
- **Meer goedkope woningen en woningen geschikt voor mensen die zorg nodig hebben.**
- **Minimaal 3% van een wijk als speelruimte voor kinderen.**
- **Een omgangshuis in Gelderland voor kinderen en hun gescheiden ouders.**
- **Alle ambulances altijd overal op tijd.**
- **Extra aandacht voor popmuziek.**

6. Democratie, integriteit en provinciaal bestuur

De SP is een grote voorstander van kleine regio -provincies, die voor burgers overzichtelijk en herkenbaar zijn. Die regio's hebben elk een eigen karakter zoals bijvoorbeeld de Achterhoek, het Rivierengebied en de Veluwe. Totdat de invoering van regio -provincies heeft plaatsgevonden, blijft er voor ons ook genoeg te doen aan de heersende bestuurscultuur in de te grote, onoverzichtelijke provincie Gelderland.

Geen regionale samenwerking zonder democratische controle

De SP is een voorstander van regionale samenwerking, maar we zijn het er niet mee eens dat organen zonder door de bevolking direct gekozen bestuurders als de Veluwecommissie of het KAN een te grote invloed krijgen op belangrijke politieke beslissingen. De SP is voorstander van duidelijke afspraken over wat wel en wat niet regionaal geregeld kan worden. Democratische controle moet te allen tijde mogelijk blijven en daarmee staan of vallen alle beslissingen over regionale samenwerking. Het "maatschappelijke middenveld" (milieuorganisaties, vakbonden, werkgevers) moet natuurlijk op alle niveau's kunnen inspreken en meepraten, maar de beslissingsbevoegdheid blijft bij de gekozen volksvertegenwoordigers in gemeenten en provincie en niet bij de samenwerkingsverbanden.

Waterschappen zijn in naam democratisch, maar in de praktijk bewijst slechts 24% van de bevolking zijn betrokkenheid bij dit bestuursorgaan door zijn stem uit te brengen. De SP pleit ervoor om de waterschappen als zelfstandige bestuursorganen op te doeken en als taakorganisaties onder te brengen bij de provincie, die toch al voor een groot deel beleid oplegt aan de waterschappen.

Democratie begint bij communicatie

De provincie Gelderland zegt een actief communicatiebeleid te voeren. Ze geeft veel geld uit aan folders, brochures en behoorlijk kostbare boekwerken. In dit woud kan nog best gekapt worden. Wat ons nog meer zorgen baart dan de hoge kosten die worden gemaakt, is dat communicatie vanuit het provinciehuis vaak eenrichtingsverkeer is en er onvoldoende wordt geluisterd naar wat grote groepen Gelderlanders bezig houdt. De mooie folders en boekwerken worden helaas weinig gelezen. De Gelderse debatten, bedoeld als democratisch hoogstandje, worden steeds meer een televisiespektakel, waar hooguit 'quotes' worden uitgewisseld. Natuurlijk is het prima om als provincie de bevolking te betrekken bij allerhande discussies en wij juichen deze poging van harte toe. Toch moeten we ook kritisch blijven en ons afvragen of de Gelderse debatten de enige manier zijn om dit voor elkaar te krijgen.

"Ruimte voor de Rivier", om een bekend voorbeeld te noemen, moest een uiterst moeizaam traject doorlopen voordat burgers ook eens aan het woord mochten komen. Initiatieven die wel werken zijn de maandelijkse provinciepagina in de lokale kranten en het volgen van de vergaderingen van Provinciale Staten via internet.

De SP wil twee loketten instellen: het subsidieloket en het provincieloket. Het provincieloket helpt mensen met hun vragen en opmerkingen over de provincie en taken die zij uitvoert en heeft dus een soort gidsfunctie. Bij het subsidieloket wordt het hele proces van informeren, aanvragen, beslissen, uitkeren en controleren van provinciale subsidies gebundeld. Beide loketten zijn bereikbaar en toegankelijk voor iedereen via internet, per post en per telefoon. En natuurlijk zijn ze ergens gevestigd, zodat men er ook zelf naartoe kan. Vanzelfsprekend krijgt het provincieloket nevenvestigingen in de steden en grotere kernen.

Integriteit

Wij maken ons grote zorgen over de gebrekkige juridische kwaliteit van de besluitvorming in de laatste jaren. Meer dan één provinciaal besluit is vernietigd door de Raad van State. Er zijn bedrijven die al jaren doorwerken zonder actuele, sluitende milieuvergunning. Binnenkort wordt de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening van kracht. Dan vervalt de beruchte Artikel 19-procedure. De SP roept daarom op tot een nieuwe start in de wereld die 'bouwproject' heet: eerst nadenken en overleggen, dan kijken of het

juridisch allemaal klopt, dan mensen netjes laten inspreken, en dan pas beslissen. Dat is de correcte manier waarop besluiten in de politiek worden genomen.

Ook wordt de ambtseed voor ambtenaren ingevoerd en maakt integriteit deel uit van het personeelsbeleid van de provincie, zoals door de invoering van een goede klokkenluiderregeling,

Inspraak en participatie

De provincie moet serieus luisteren naar haar inwoners. Als instrumenten daarvoor kunnen het burgerinitiatief en de raadplegende en correctieve referenda dienen. De provincie gaat het gebruik hiervan stimuleren door goede voorlichting en ondersteuning van initiatieven. De ondersteuningsdrempel voor het burgerinitiatief wordt verlaagd, de mogelijkheden voor een raadplegend of correctief referendum – vooral bij controversiële kwesties – worden verruimd en goed vastgelegd.

Regelgeving

De laatste jaren wordt er regelmatig geklaagd over “regels”. Het moet gezegd dat er soms teveel regels zijn, of dat ze ronduit tegenstrijdig worden toegepast. Toch zijn regels in een democratische rechtsstaat broodnodig: ze verschaffen ons zekerheid over wat we mogen doen en moeten laten. Het is noodzakelijk om te kijken wat de kwaliteit van regelgeving is. De provincie gaat daarom streven naar een betere toepassing en handhaving van wet- en regelgeving. Op dit vlak is er nog genoeg werk te verrichten voordat de juridische kwaliteit op orde is.

Waar het kan, wordt de uitvoering van wet- en regelgeving gebundeld. De provincie grijpt nieuwe kansen, zoals de omgevingsvergunning vanuit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, volop aan om de kwaliteit van toepassing van regelgeving fors te verbeteren. Niet-werkende regelgeving wordt opnieuw bekeken, uitgewerkte regelgeving wordt geschrapt.

Bij kwesties van gering belang gaat de provincie het beginsel van geen bezwaar toepassen: wie iets aanvraagt en binnen een gestelde termijn geen reactie ontvangt, heeft een stilzwijgende toestemming van de provincie gekregen.

Anders gaan werken is overigens niet hetzelfde als schrappen van ambtenaren. De vrijgevallen capaciteit wordt ingezet om notoire wetsovertreders consequenter en harder aan te pakken en de toetsing van zware vergunningen te verbeteren.

Daarnaast voert de provincie een duidelijke toetsing op kosten, baten en effecten van regelgeving in en maakt zij meer gebruik van ICT-middelen en een middel als het provincieloket om de dienstverlening te vereenvoudigen.

Wachtgeldregeling

De huidige wachtgeldregeling voor ex-politici wordt helemaal afgeschaft. Ex-leden van Provinciale- en Gedeputeerde Staten krijgen een vergoeding na aftreden die voor wat betreft voorwaarden overeenkomt met de WW-uitkering voor werknemers. De provincie neemt hier haar medeverantwoordelijkheid voor de huidige strenge wetgeving door zich er net als iedereen aan te houden. Bijverdiensten worden op de wachtgelduitkering ingehouden, de hoogte van de wachtgeldregeling wordt afhankelijk van de aantoonbare financiële achteruitgang en er geldt, net als dat het geval is voor mensen in de WW, een sollicitatieplicht.

Wij willen

- **Één provinciaal subsidieloket.**
- **Meer referenda en burgerinitiatieven makkelijker organiseerbaar maken.**
- **Niet alleen minder regels, maar slimmere regels.**
- **Geen royale wachtgeldregeling voor politici, ook zij vallen onder de WW -criteria.**

7. Financiën

De provincie Gelderland geeft jaarlijks € 600 miljoen uit. Dit geld wordt betaald uit verschillende potjes: de uitkering uit het Provinciefonds, het dividend van de NUON, specifieke uitkeringen van het Rijk voor bijvoorbeeld jeugdzorg en verkeer en tenslotte de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.

Dit geld moet vanzelfsprekend doelmatig en bewust worden uitgegeven. Het is tenslotte geld van ons allemaal. Daarom dienen de prioriteiten voor uitgaven voor iedereen duidelijk te zijn. Op sommige punten vindt de SP ook dat deze prioriteiten anders gesteld kunnen worden dan nu het geval is.

Prestige versus noodzakelijkheid

Grote projecten zonder draagvlak en duidelijk vaststaand nut, bijvoorbeeld Rijnboog in Arnhem, worden daarom niet meer door de provincie gefinancierd.

Hoge beloningen voor de top van organisaties en bedrijven waarvan de provincie aandeelhouder is of subsidie aan verstrekt, worden aangepakt. Het salaris bedraagt in deze gevallen ten hoogste net zoveel als dat van de minister-president.

Dienstreizen worden transparanter gemaakt; vooraf dienen nut, noodzaak, effecten en kosten bekend te zijn. Achteraf wordt over die dienstreizen gerapporteerd: wat is ermee bereikt, wat zien we daarvan terug. Deze rapportage wordt natuurlijk in Provinciale Staten besproken.

Transparantie

De financiële bestedingen van de provincie moeten duidelijk omschreven zijn. Voor iedere besteding is te achterhalen wat het nut en de noodzaak ervan zijn geweest. Ook de SP ziet het liefst een zeker evenwicht tussen inkomsten en uitgaven. De provincie communiceert open en eerlijk over de stand van zaken waarbij de democratische controle van de Provinciale Staten altijd voorop staat.

In dat kader wil de SP een lans breken voor een provinciale heffing van de inkomstenbelasting. Nu is het zo dat een gedeelte van de inkomstenbelasting eerst naar het Rijk gaat en dan via allerlei zijpadjes weer bij de provincie belandt. Dit rondpompen van geld is volstrekt overbodig. Het afdragen van een vast deel van de inkomstenbelasting aan de provincies, gelijk aan het deel dat nu via een lange weg toch bij de provincie belandt, maakt het werk van de provincies transparanter. Men kan eenvoudig terugvinden waaraan het belastinggeld is uitgegeven.

Gesubsidieerde instellingen en met name ondersteuningsinstellingen moeten geregeld verantwoording afleggen over de besteding van het provinciale geld en de effecten daarvan. Dat vereist tevens dat de provincie de doelen en kaders stelt. De provincie maakt hierover duidelijke afspraken met de betrokken instellingen.

Verantwoord inkopen en uitgeven

Dividenden, begrotingsoverschotten, voordelen uit aanbestedingen en andere incidentele inkomsten worden aan de algemene kas toegevoegd. Deze extra inkomsten worden niet vooraf al uitgegeven. Provinciale Staten kunnen dan besluiten waar het extra geld op dat

moment het meest noodzakelijk is. De provincie Gelderland houdt veel over van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting en gebruikt weggebruikers als haar melkkoe voor het beleid. De opcenten zijn harder gestegen dan de inflatie, daarom wordt de stijging gemaximeerd op het inflatiepercentage en worden lagere opcenten geheven bij weggebruikers met schone voertuigen.

De provincie streeft naar een sociaal en groen inkoop- en uitgavenbeleid. Er wordt een strenge integriteits -en duurzaamheidstoets ingevoerd voor alle partijen die zaken willen doen met de provincie of waar de provincie geld wenst te investeren. Het huidige "Bureau Screening en Bewakingsaanpak" wordt uitgebreid en zal alle partijen die zaken met de provincie willen doen onder de loep nemen. Momenteel worden leveranciers al door dit bureau getoetst aan de wet BIBOB. Deze wet heeft als doelstelling het voorkomen van ongewild meewerken door de overheid aan criminele activiteiten door inzet van bepaalde bevoegdheden zoals het verlenen van vergunningen. De BIBOB-toets wordt fors uitgebreid: leveranciers en opdrachtnemers moeten voldoen aan strenge criteria op het gebied van milieuzorg, respect voor mensenrechten, goede consumentenbescherming en goede arbeidsomstandigheden voor werknemers en toeleveranciers. Daarnaast mogen zij absoluut geen banden hebben met dictatoriale regimes. Bedrijven die aan één van deze criteria niet voldoen, lopen overheidsopdrachten mis. Er wordt bij het inkopen en aanbesteden consequent voorrang gegeven aan kleine en middelgrote ondernemers en vernieuwende, mens- en milieuvriendelijke, goed toepasbare producten.

Investeren in bepaalde sectoren, zoals de seksindustrie, wapenproductie- en handel, genotmiddelen en in bedrijven die de integriteits -en duurzaamheidstoets niet halen, is uitgesloten.

Aandeelhoudersschappen en dividenden

De provincie is aandeelhouder in bedrijven met een publieke taak, zoals NUON en Vitens. De laatste jaren worden er felle discussies gevoerd over tarieven, beloningen voor de top en leveringszekerheid. De provincie zal altijd het algemeen belang laten meewegen door zich als een actief aandeelhouder op te stellen. Waar mogelijk koersen we aan op deprivatisering van openbare voorzieningen en houden we hoge beloningen binnen de perken.

Dividenden en tussentijdse winstuitkeringen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de provincie. Dat is zeer laakbaar. Nutsbedrijven zouden hun diensten zonder winstoogmerk moeten leveren. De SP wil dat de provincie in de toekomst genoeg neemt met een redelijke rente op het geïnvesteerde vermogen

Wij willen

- **Motorrijtuigenbelasting niet harder laten stijgen dan de inflatie.**
- **Duidelijke verantwoording over inkomsten en uitgaven.**
- **Verantwoord inkopen en uitgeven; vuile handen krijgen geen belastinggeld.**
- **Actief aandeelhouderschap in bedrijven met een publieke taak.**
- **Openbare voorzieningen terug in overheidshanden.**